

Fərid Kazım oğlu ƏFƏNDİ

Azərbaycan Texnologiya Universitetinin Dissertant

Email: efendi.ferid@gmail.com

YÜNGÜL SƏNAYE MÜƏSSİSƏLƏRİN İNKİŞAFINA DAİR STRATEJİ YANAŞMALARIN TƏKMİLİƏŞDİRİLMƏSİ

Xülasə

Məqələdə yüngül sənaye sektorunda istehsalın inkişafı ilə əlaqədar müxtəlif aspektlər tədqiq olunur. Müəllif tərəfindən təklif olunan sabit prioritetlərin fərdiləşdirilmiş iyerarxiyası prinsipi əsasında yüngül sənaye müəssisələrinin inkişaf strategiyasının formalaşdırılması modeli işlənib hazırlanmışdır ki, bu da sənayenin inkişafı strategiyasının formalaşdırılmasının idarəetmə proseslərini rəsmiləşdirməyə imkan verir. Məqələdə təklif olunan sabit prioritetlərin fərdiləşdirilmiş iyerarxiyası prinsipi əsasında yüngül sənaye müəssisələrinin səmərəli inkişaf strategiyasının formalaşdırılması modeli işlənib hazırlanmışdır ki, bu da sənayenin inkişafı strategiyasının formalaşdırılmasının idarəetmə proseslərini rəsmiləşdirməyə şərait yaradır.

Yüngül sənaye müəssisələrinə investisiyaların birinci ildə maksimum mənfəət faizini verəcək layihəyə deyil, bir ildən sonra da, yəni uzun müddətdə bu məhsulun tələbi olan layihəyə investisiya qoymağı daha düzgün hesab edirik. Yəni müəssisə, ilk investisiya ilindəki qazancı daha az olsa da, lakin ona fayda verən məhsula getdikcə daha çox pul yatırmağa hazırdırsa həmin müəssisə, hər il irəliləyəcək. Bunun üçün iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış, həm də faydalı məhsullar istehsal etmək, istehsal proseslərini sosial yönümlü təşkil etmək lazımdır. Yüngül sənaye müəssisələri üçün bu, ilk növbədə, pambıq, kətan, yun kimi təbii liflərdən məhsulların istehsalı deməkdir. Məqələdə göstərilir ki, vergi xərclərinin azaldılması məqsədinə nail olmaq üçün sənaye müəssisələrinə vergi güzəştləri alarkən dövlət və regional hakimiyyət orqanları tərəfindən qoyulan tələbləri nəzərə alaraq, istehsal fəaliyyətini mütləq planlaşdırmaq lazımdır. Sonda ümumiləşdirilmiş nəticələr əks olunmuşdur.

Açar sözlər: yüngül sənaye, kadr hazırlığı, strateji inkişaf, investisiyalar, vergilər, innovasiyalar.

JEL: B3

UOT: 338

DOI: <https://doi.org/10.54414/HAPO4222>

Giriş

Qlobal maliyyə-iqtisadi rəqabət və dünya iqtisadi sosial-iqtisadi prosesləri Azərbaycanla bir başa əlaqədardır. Bu proseslərin Azərbaycan iqtisadiyyatına çağırışlarını və təhdidlərini aradan qaldırmaq üçün, milli iqtisadiyyatın problemləli sektorlarının məhsuldar bazar potensialının bərpasının təşkili etmək lazımdır. Bu sektorlara Azərbaycanın yüngül sənayesi də daxildir və onun sürətli inkişafı günün tələbidir. Milli iqtisadiyyatın bu sektoru istehlak mallarına səmərəli tələbatı ödəməyə qadirdir, lakin “resurs xəstəliyi” səbəbindən (neft və qaz sektorundan gələn irihəcmli gəlirlərin hesabına hər şeyi idxal vasitəsilə əldə etmək imkanı) demək olar ki, institusional baxımdan “unudulmuşdur”.

Azərbaycanın yüngül sənaye sənayesini tənəzzüldən uğurla çıxarmaq üçün bu sənayenin effektiv modernləşdirilməsini təmin etmək məqsədilə kompleks tədbirlər sisteminin həyata keçirilməsi həyati əhəmiyyət kəsb edir.

Əsas hissə

Müasir iqtisadi şəraitdə sənayenin inkişafı proseslərini çətinləşdirən hadisələrin meydana çıxması yüngül sənayenin də daxil olduğu emal sənayesi müəssisələrinin inkişafı üçün adekvat üsul və vasitələrin yaradılmasını tələb edir. Azərbaycanın inkişaf etmiş və balanslaşdırılmış sənaye sistemi olan dövlətlər arasında aparıcı yer tuta bilməsi, əsasən, yüngül sənaye müəssisələrinin inkişafından asılıdır. Yüngül sənayenin inkişafı ölkənin sənaye kompleksinin bütün istehsal sahələrinin balanslaşdırılmış

artımına inteqrasiya edilməlidir. Belə bir ssenarinin həyata keçirilməsi üçün gəlirlilik səviyyəsi digərlərinə nisbətən aşağı olan bu cür sənaye sahələrinə dövlət dəstəyi lazımdır. Yüngül sənayeni də “outsayder sənaye” hesab etmək olar. İstehsal və təsərrüfat fəaliyyəti subyektlərinə güclü təsir göstərən xarici amillərin dəyişmə sürətinin yüksək olması, xüsusən də xarici bazarlarda artan beynəlxalq rəqabət şəraitində yüngül sənaye müəssisələrinin qarşısında strateji inkişaf vəzifələri durur. Hazırda yüngül sənaye müəssisələrinin inkişaf strategiyalarında prioritet istiqamətlər əsas inkişaf məqsədlərinə nail olunmasına böyük təsir göstərən digər amillər nəzərə alınmadan resursların doldurulması və yekun maliyyə nəticələridir. Ölkə sənayesinin inkişaf səviyyəsinə əhəmiyyətli təsir göstərən amilləri təhlil etmək üçün biz 2018-ci ildən 2023-cü ilə qədər olan dövr üçün istehsal müəssisələrinin biznes mühitinin sorğusunun məlumatlarından istifadə etdik. Sorğunun nəticələrinə görə, təhlil edilən bütün dövr ərzində daxili bazarda istehsal məhsullarına tələbatın açıq-aşkar qeyri-kafi olduğunu hesab edən respondentlərin payı təmsil etdikləri müəssisələrin məhsullarına tələbatdan razı qalan respondentlərin payını üstələmişdir. Xarici bazarda məhsullara tələbatla bağlı vəziyyət oxşardır. 2018-ci ildə istehsal müəssisələrinin demək olar ki, yalnız 30%-nin xarici bazarda tələb olunan məhsulu olub, oxşar mənzərə 2020-ci ildə, 2023-cü ildə isə müəssisələrin yalnız 25%-i xarici bazarda fəaliyyət göstərmişdir. Müəssisələrdə işləyənlərin sayı yalnız 2021-ci ildə normal göstəricidən 7 faiz çox olub, 2022-ci ildə isə normal dəyərə nisbətən 6 faiz azalıb. 2011-ci ildən indiyədək sənaye yüngül sənaye müəssisələrinin yarından çoxunda ixtisaslı kadr çatışmazlığı yaranıb, 2018-ci ildə - 52 %, 2020-ci ilin əvvəlində bu rəqəm 55%-ə yüksəlib. 2009-cu ildən bəri istehsal sənayesi sənaye müəssisələrinin rəhbərlərinin 50%-dən çoxu ölkədəki iqtisadi vəziyyətə mənfi qiymət verir. 2023-cü ilin əvvəli üçün nəzərdə tutulan göstəricilərin 2022-ci illə müqayisədə pisləşməsi - yüngül sənaye müəssisələrinin əksəriyyətinin daxili və xarici bazarlarda məhsullarına tələbatın azalması, 2023-cü ilin əvvəli üçün nəzərdə tutulan göstəricilərin 2022-ci illə müqayisədə

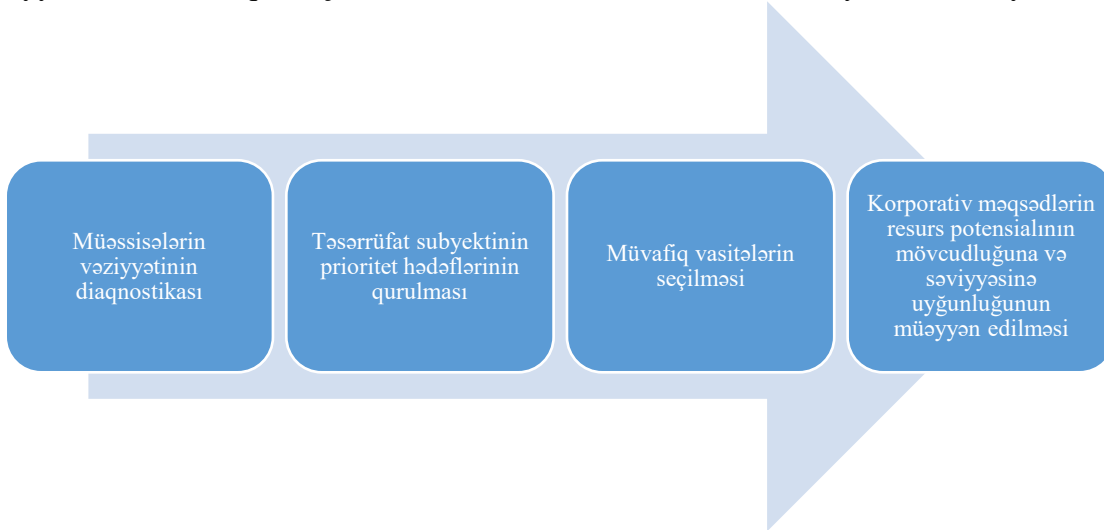
pisləşməsi ilə bağlı həyəcanverici əlamətlər mövcuddur. İstehsal sənayesinin davamlı fəaliyyəti yüngül sənaye müəssisələrinin inkişaf strategiyası ilə müəyyən edilir ki, bu da inkişaf strategiyasını təkmilləşdirmək üçün effektiv metod və vasitələrin olmasını tələb edir. İstehsalın inkişaf səviyyəsinin yekun göstəricilərinə təsir edən əsas amillərə daxili bazarda məhsula tələbatın azalması, ixtisaslı kadr çatışmazlığı, vergitutma səviyyəsi və dövlət tərəfindən ayrılan vəsaitin azalması daxildir. Bununla əlaqədar olaraq, inkişaf strategiyasını formalaşdırarkən, fərdi sahibkarlıq subyektlərinin ehtiyacları nəzərə alaraq, müəyyən edilmiş prioritetlərin hədəf iyerarxiyası prinsipindən, yəni investisiya axınının artırılması, məhsula tələbatın artırılması, vergitutma xərclərinin azaldılması, kadrların ixtisas səviyyəsinin yüksəldilməsi prinsipindən istifadə edilməsi təklif olunur. Bu yanaşma, üstünlük təşkil edən sosial əhəmiyyəti nəzərə almaqla, dövlət və sənaye prioritetlərinə uyğun olaraq, onların hər birini müvafiq texnika və texnologiyalarla doldurmaqla, strateji inkişaf vasitələrinin kompleksini hazırlamağa imkan verməlidir [1,2,5].

Müəllif tərəfindən təklif olunan sabit prioritetlərin fərdiləşdirilmiş iyerarxiyası prinsipi əsasında yüngül sənaye müəssisələrinin inkişaf strategiyasının formalaşdırılması modeli işlənilib hazırlanmışdır ki, bu da sənayenin inkişafı strategiyasının formalaşdırılmasının idarəetmə proseslərini rəsmiləşdirməyə imkan verir (bax Şəkil 1).

Alqoritm aşağıdakı ardıcıl blok elementlərindən ibarətdir - müəssisələrin vəziyyətinin diaqnostikası, təsərrüfat subyektinin prioritet hədəflərinin qurulması, müvafiq vasitələrin seçilməsi, korporativ məqsədlərin resurs potensialının mövcudluğuna və səviyyəsinə uyğunluğunun müəyyən edilməsi. Yüngül sənaye müəssisələrinin inkişaf strategiyasının formalaşdırılması üçün təklif olunan model müəssisənin vəziyyətinin dövrü təhlili yolu ilə mövcud resurs potensialına ən uyğun olan təşkilatın inkişaf yolunu seçməyə imkan verir. Bu alqoritm əsas xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, planlaşdırma mərhələsində funksiya məqsədləri formalaşdırmaq deyil, fərdiləşdirilmiş iyerarxiya şəklində istehsalın artımını

məhdudlaşdırən müəyyən edilmiş əsas mənfi amillərə əsaslanan artıq təklif edilmiş dörd məqsəddən seçim etməkdir. İnkişaf strategiyasının formalaşdırılmasının birinci mərhələsində SWOT və PEST analizlərindən istifadə etməklə dərin və hərtərəfli təhlil yolu ilə istehsalın artımını məhdudlaşdırən əsas amil müəyyən edilir və məqsədə çevrilir. Sonra ikinci

dərəcəli məqsədlər formalaşır, yəni iyerarxik olaraq düzülür. İnkişaf strategiyasının formalaşdırılması prosesinin üçüncü mərhələsi strategiyanın bilavasitə hazırlanması, yəni həyata keçirilməsi qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmağa imkan verən zəruri tədbirlərin planlaşdırılması ilə xarakterizə olunur və iyerarxiya baxımından ehtiyaclarını ödəyəcək.

Şəkil 1. Müəssisənin inkişafı strategiyasının formalaşdırılması alqoritmi.
Mənbə: müəllif tərəfindən tərtib edilib.

Təklif olunan modelin strukturu iki simmetrik piramidadan ibarətdir: biri sənaye müəssisəsinin ehtiyaclarının piramidası, ikincisi, istifadəsi və həyata keçirilməsi müəssisənin ehtiyaclarının iyerarxiyasına əsaslanaraq qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmağa imkan verən alətlər toplusudur. sənaye müəssisəsi. Müəssisənin inkişaf məqsədlərinə nail olmaq əsasən mövcud resurs potensialından asılıdır. İnvestisiya axınının həcmnin artması müəssisənin malik olmadığı zəruri resursların çatışmazlığını doldurmağa imkan verir. Dövlət investisiyalarının cəlb edilməsində qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmağa imkan verəcək strateji alətin əsasını məhsulların sosial əhəmiyyətinə əsaslanaraq qərarların qəbulu və iqtisadi fəaliyyətin planlaşdırılması prinsipi təşkil edir [3,6,7]. Bununla əlaqədar, biz təklif edirik ki, qərar qəbul edilərkən və investisiyaya ehtiyacı olan layihə formalaşdırılarkən, investisiya qoyuluşlarının qiymətləndirilməsi üçün təkcə iqtisadi göstəricilərə əsaslanaraq deyil, onlarla yanaşı, sosial məqsədə uyğunluq adlandırdığımız məcburi dördüncü məqsədə uyğunluğun əlavə

edilməsini təklif edirik. Bizim vəziyyətimizdə sosial məqsədə uyğunluq dedikdə, konkret olaraq sosialyönümlü məhsulların istehsalına investisiya qoyuluşu ilə bağlı məqsədə uyğunluq və sosial əhəmiyyətin formalaşdırılması prinsipləri nəzərdə tutulur. İnvestisiya qərarlarının qəbulu üçün dəyişdirilmiş model, təpələrində olan məqsədə uyğunluqlar üçbucağıdır:

- sosial-iqtisadi məqsədə uyğunluq, təşkilati məqsədə uyğunluq;
- siyasi məqsədə uyğunluq.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu alqoritm iqtisadi və sosial mümkünlüyün investisiya qərarlarının qəbulu üçün eyni zamanda prioritet amillər olduğunu nəzərdə tutur. Beləliklə, göstərilən iki mümkünlüyü birləşdirir - sosial-iqtisadi məqsədə uyğunluq. Eyni zamanda, investisiyaların iqtisadi baxımdan ağılla aparılmalı olduğu da inkar edilmir, lakin bu savadlılıq başqa cür başa düşülür: investisiyalar nəinki maksimum iqtisadi səmərə verməli, həm də cəmiyyətin ehtiyaclarına uyğun olaraq sərmayə qoyulmalıdır, xoşbəxt yaşamaq istəyən və dövlətin mənafeyinə uyğun bir cəmiyyət.

İnvestisiya fəaliyyətində uğurun açarı mövcud vəziyyətin hərtərəfli təhlili və proqnozlaşdırıcı düşüncənin inteqrasiyasıdır. Ona görə də biz Yüngül sənaye müəssisələrinə investisiyaların birinci ildə maksimum mənfəət faizini verəcək layihəyə deyil, bir ildən sonra da, yəni uzun müddətdə bu məhsulun tələbi olan layihəyə investisiya qoymağı daha düzgün hesab edirik. Yəni müəssisə, ilk investisiya ilindəki qazancı daha az olsa da, lakin ona fayda verən məhsula getdikcə daha çox pul yatırmağa hazırdırsa, həmin müəssisə hər il irəliləyəcək. Bunun üçün iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış, həm də faydalı məhsullar istehsal etmək, istehsal proseslərini sosial yönümlü təşkil etmək lazımdır. Yüngül sənaye müəssisələri üçün bu, ilk növbədə, pambıq, kətan, yun kimi təbii liflərdən məhsulların istehsalı deməkdir [8,9]. Vergi xərclərinin azaldılması məqsədinə nail olmaq üçün sənaye müəssisələrinə vergi güzəştləri alarkən dövlət və regional hakimiyyət orqanları tərəfindən qoyulan tələbləri nəzərə alaraq, zənnimizcə istehsal fəaliyyətini mütləq planlaşdırmaq lazımdır.

Müəssisə müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi regiona dövlət dəstəyi çərçivəsində müəyyən edilmiş bir sıra meyarlar və təşkilat daxilində inkişaf sahələrini nəzərə almaqla istehsal və satış fəaliyyətinin təşkili prosesini qurmalıdır .

Bir müəssisənin vergi yükünü azaltmaq üçün biz aşağıdakıları təklif edirik:

- enerjiyə qənaət layihələrinə investisiyaların həcmnin artırılması;
- şirkət işçilərinin əmək haqqının artırılması;
- istehsal proseslərində nanotexnologiya layihələrini həyata keçirmək;
- əlilliyi olan işçiləri cəlb etmək;
- innovativ məhsulların istehsalı üzrə layihələrə investisiyaların həcmnin artırılması.

Müəssisənin məhsullarına tələbat təsərrüfat subyektinin mövcudluğu və inkişaf imkanının asılı olduğu mühüm elementdir. Müəssisənin məqsədinin artan tələb şəklində formalaşması onun inkişaf istəyini və nəticədə bazar payının artması ilə xarakterizə olunur ki, bu da təkcə müəssisənin özünə deyil, həm də həmişə əhəmiyyətli olmasa da, faydalı təsir göstərir və ölkə iqtisadiyyatının makroiqtisadi göstəricilərinin artmasına təlan verir. Hazırlanmış alətlər daxili bazarda məhsula tələbatın yaradılmasına,

bazardakı mövqelərinin möhkəmləndirilməsinə və sənaye müəssisəsinin rəqabət qabiliyyətinin təmin edilməsinə yönəlib. Yüngül sənaye müəssisələrinin tələbatına təsir edən əsas amil, müəllifin fikrincə, ilk növbədə, bazardakı bütün məhsulların 80%-dən çox payı olan xaricdən gətirilən mal istehsalçıları ilə rəqabətdir. Məhsulların qiyməti lazımı xammal bazasının olmaması və idxal olunan xammalın yüksək qiyməti səbəbindən Rusiyanın Yüngül sənaye müəssisələrinə rəqabət üstünlükləri təmin etməyə imkan vermir. Belə şəraitdə əsas diqqəti qiymətlərin aşağı salınmasına deyil, istehlakçıların tələbatının ödənilməsinə yönəltmək lazımdır. Məhsullara tələbin artırılması üçün təklif olunan strateji alət məhsullar üçün bazarların çox meyarlı seqmentli seçimidir. Birinci mərhələdə bazarın təhlili, xüsusən də istehlakçılar haqqında ilkin məlumatların toplanması, bazar tutumunun müəyyən edilməsi və sonradan ən cəlbedici seqmentin seçilməsi aparılır. Sonra seçilmiş seqmentin istehlakçılarının ehtiyacları öyrənilir və məhsulun inkişafı üçün daha dar alt seqmentlərə bölünən hədəf seqment müəyyən edilir. Bundan sonra məhsullar müəyyən bir altseqmentin bir qrup istehlakçının ehtiyacları və xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla aşağıdakı tələbə hazırlanır: istehsal olunan məhsullar sosial əhəmiyyətli istehlak xüsusiyyətlərinə malik olmalıdır. Yüngül sənaye müəssisələrinin inkişaf strategiyasında qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaq üçün tədbirlərin işlənilib hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə belə yanaşma “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafın milli prioritetləri” Konsepsiyasına uyğun olacaq [10]. Məhsullarla əhatə olunmayan seqmentləri müəyyən etmək üçün bazarın dərin təhlilinə və sonradan yalnız bazarın bu dar seqmentinə yönəldiləcək məhsulların buraxılışının formalaşması ilə çoxsəviyyəli seqmentləşdirməyə yönəlmiş ciddi marketinq fəaliyyətini həyata keçirmək lazımdır. Bu məhsulları bazara çıxararkən müəssisə konkret sosial qruplara xas olan məhsulları yerləşdirməlidir. Eyni zamanda həmin yanaşma şirkətə praktiki olaraq rəqabətdən qurtulmağa imkan verəcək. Bunun sayəsində bütün bazar tutumunu əhatə etmək və şirkətin məhsullarına yüksək tələbat yaratmaq mümkün olacaq. Yüksək səviyyəli kadr hazırlığı

hər bir sahibkarlıq subyektinin uğurlu fəaliyyətinin ən vacib komponentlərindən biridir. Milli əmək bazarı çox vaxt toxuculuq müəssisələrinin çox ehtiyac duyduğu lazımi təlim səviyyəsini təklif edə bilmir. İkinci çatışmazlıq ixtisaslı işçi qüvvəsinin yüksək qiymətidir. Məhz ixtisaslı kadr çatışmazlığı və demografik vəziyyətin ümumi pisləşməsi, bəlkə də, müəssisənin inkişafı probleminin həllində əsas maneəyə çevrilir. İxtisaslı kadrların cəlb edilməsinin əsas problemi əmək bazarında belələrinin olmaması ilə deyil, konkret olaraq əmək resurslarının yüksək qiyməti və nəticədə əmək ehtiyatlarının dəyərinin və əksər hallarda yerli müəssisələr üçün məqbul sayıla bilməyən əmək haqqı fondunun artması ilə müşahidə edilə bilər.

Nəticə

Yuxarıda göstərilənlərlə əlaqədar olaraq, şirkətin kadr potensialının insan resurslarına aşağı xərclərin formalaşdığı sosial-iqtisadi zonalarda formalaşdırılması təklif olunur. Hazırlanmış strateji inkişaf alətlərindən istifadə müəssisə üçün əlavə imkanlar yaradır. Enerjiyə qənaət layihələrinə investisiyanın həcmnin artması müəssisə üçün istehsal xərclərini azaltmaqla müəssisənin mənfəətinin artırılmasında formalaşdırıcı amil ola bilər. Müəssisə işçilərinin əmək haqqının artırılması təkcə vergi güzəştləri üçün müraciət edən təşkilatlar üçün dövlət tələbləri çərçivəsində sosial yönümlü deyil, həm də müəllifin fikrincə, həm də təşkilat daxilində motivasiya komponentidir və bu, şübhəsiz ki, əmək məhsuldarlığına və müəssisənin iqtisadi göstəricilərinə təsir göstərəcək və yaxşılaşdıracaqdır. İqtisadiyyatın innovativ rejimə keçməsinin vektoru kimi dövlət siyasəti çərçivəsində sənaye müəssisələrində innovativ məhsulların istehsalı layihələrinə investisiyanın həcmnin artırılması gərəkdir. Lakin, bir müəssisə üçün daha yüksək prioritetin - onun bazardakı mövqeyi olduğunu nəzərə alaraq, innovativ məhsulların buraxılmasını - yeni bazarlara çıxışı təmin edilərsə, bunun nəticəsində müəssisənin gəlirliliyinin və investisiya cəlbediciliyinin artması, bazarda rəqabətli mövqenin gücləndirilməsi təmin edilə bilər. Nanotexnologiya layihələrinin sənaye müəssisələrinin istehsal proseslərinə dövlət

tərəfindən dəstəklənməlidir. Zənnimizcə, nanotexnologiyalar sahəsində inkişaf Azərbaycan Respublikasının strateji milli prioriteti olmalıdır. Müəssisə üçün nanotexnologiyadan istifadə təkcə innovativ artımla deyil, həm də global bazar mövqələrinə çıxışla və xarici kapitalı cəlb etmək imkanı ilə xarakterizə olunur.

ƏDƏBİYYAT SİYAHAHISI:

1. Зиновьева, Ю. Н. Генезис экономической мысли по вопросам формирования командообразования / Ю. Н. Зиновьева // Современные научные исследования и инновации. - 2015. - № 6-3(50). - С. 47-49.
2. Зуев, В. И. Формирование портфеля заказов предприятия / В. И. Зуев // Образование и наука в России и за рубежом. - 2019. - № 8(56). - С. 77-80.
3. Иващенко, Н. С. Пути обновления ассортимента продукции на текстильных предприятиях / Н. С. Иващенко, Т. А. Джавадов, М. В. Опекунова // Управление экономическими системами: электронный научный журнал. - 2018. - № 10(116). - С. 43.
4. Иващенко, Н. С. Этапы формирования команд / Н. С. Иващенко // Международный научно-исследовательский журнал. - 2018. - № 12-2(78). - С. 123126. - DOI 10.23670/IRJ.2018.78.12.061.
5. Иващенко, Н.С. Теоретические аспекты командного менеджмента / Н. С. Иващенко, А. П. Талалаева, С.А. Иващенко // Сборник научных трудов «Экономика и управление: проблемы, тенденции, перспективы развития. К 110-летию Т.Б. Поляка». - М.:ФГБОУ ВПО «МГУДТ», 2016. - 229с. - с. 102-109.
6. Комолов С.А. Модель принятия инвестиционных решений на предприятиях пищевой промышленности в условиях модернизации отрасли // Российское предпринимательство. - 2012. - Том 13. - № 17. - С. 97-101.
7. Основы менеджмента: уч. пос. / Э. М. Коротков [и др.] ; под ред. И. Ю. Солдатовой, М. А. Чернышева. - Москва: Дашков и К° ; Ростов-на-Дону : Наука пресс, 2006

(Люберцы (Моск. обл.) : ПИК ВИНТИ). - 254 с.

8. Остервальдер, А. Построение бизнес-моделей: Настольная книга стратега и новатора / Остервальдер А., Пинье И., - 2-е изд. - Москва: Альпина Пабли., 2016. - 288 с.

9. http://www.gks.ru/free_doc/new_site/oper_ind/ApromCDE.xls .

10. <https://president.az/ru/articles/view/50474>

Фарид Кязым оглы ЭФЕНДИ

Диссертант Азербайджанского Технологического Университета

Email: efendi.ferid@gmail.com

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ
ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

Резюме

В статье рассматриваются различные аспекты, связанные с развитием производства в сфере легкой промышленности. На основе предложенного автором принципа индивидуализированной иерархии фиксированных приоритетов разработана модель формирования стратегии развития предприятий легкой промышленности, позволяющая формализовать процессы управления формированием стратегии промышленного развития. На основе предложенного в статье принципа индивидуализированной иерархии фиксированных приоритетов разработана модель формирования эффективной стратегии развития предприятий легкой промышленности, обеспечивающая условия для формализации процессов управления формированием стратегии промышленного развития.

По мнению автора, будет более правильным инвестировать не в тот проект предприятия легкой промышленности, который даст максимальный процент прибыли в первый год инвестиций, а в тот проект связанный с продукцией, который будет востребован через год, то есть в долгосрочной перспективе. То есть, если предприятие готово вкладывать все больше и больше денег в продукт, который приносит ему пользу, даже если прибыль в первый год инвестиций будет меньше, это предприятие будет продвигаться вперед с каждым годом. Для этого необходимо производить экономически обоснованную и полезную продукцию, социально ориентированно организовывать производственные процессы. Для предприятий легкой промышленности это означает, прежде всего, производство продукции из натуральных волокон, таких как хлопок, лен, шерсть. В статье показано, что для достижения цели снижения налоговых затрат необходимо планировать производственную деятельность с учетом требований, предъявляемых государственными и региональными органами власти при получении налоговых льгот для промышленных предприятий. В заключении статьи выдвигаются научно обобщенные выводы.

Ключевые слова: легкая промышленность, подготовка кадров, стратегическое развитие, инвестиции, налоги, инновации.

Farid Kazim oğlu EFENDI

PhD student in Azerbaijan Technological University

E-mail: efendi.ferid@gmail.com

IMPROVING STRATEGIC APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES

Abstract

The article discusses various aspects related to the development of production in the light industry. Based on the principle of an individualized hierarchy of fixed priorities proposed by the author, a model for forming a development strategy for light industry enterprises has been developed, which makes it possible to formalize the processes of managing the formation of an industrial development strategy. Based on the principle of an individualized hierarchy of fixed priorities proposed in the article, a model for the formation of an effective development strategy for light industry enterprises has been developed, providing conditions for formalizing the processes of managing the formation of an industrial development strategy.

According to the author, it would be more correct to invest not in the project of a light industry enterprise that will give the maximum percentage of profit in the first year of investment, but in the project related to products that will be in demand in a year, that is, in the long term. That is, if a business is willing to invest more and more money into a product that benefits it, even if the profit in the first year of investment is less, that business will move forward every year. To do this, it is necessary to produce economically viable and useful products and organize production processes in a socially oriented manner. For light industry enterprises, this means, first of all, the production of products from natural fibers such as cotton, flax, and wool. The article shows that in order to achieve the goal of reducing tax costs, it is necessary to plan production activities taking into account the requirements imposed by state and regional authorities when receiving tax benefits for industrial enterprises. The article concludes with scientifically generalized conclusions.

Keywords: light industry, personnel training, strategic development, investment, taxes, innovation.